

ՍՐԲՈՑ ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ
ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱՆՎԱՆԱԿՈՉՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՒՌՈՒՄ

Հայաստանյայց եկեղեցու նվիրական ավանդույթներից մեկն այն է, որ ամեն տարի, գարնանամուտին, մեծ հանդիսավորությամբ ոգեկոչվում է 451 թ. Ավարայրի հերոսամարտում զոհված հայ մարտիկների երբեք չթառամող հիշատակը: Այդ տոնը միաժամանակ համընկնում է Ամենայն Հայոց Հայրապետի անվանակոչության տարեդարձին:

Սույն թվականի փետրվարի 22-ին, հինգշաբթի օրը, Վարդանանց հիշատակի պանծացման առթիվ, Մայր տաճարում կատարվում է առավոտյան ժամերգություն, այնուհետև մատուցվում է սուրբ պատարագ: Օրվա պատարագիչն էր հոգևոր ճեմարանի տեսուչ տ. Հովհաննես ավագ քհն. Մարությանը, որը հավարտ սուրբ պատարագի Իջմանն սեղանից քարոզում է «Մահ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն է» բնաբանով: Տեր հայրը իր քարոզի մեջ, որպես անհրաժեշտություն, վեր է հանում ազգային ազատագրական պայքարում հավատքի փրկության և ազգային ինքնուրույնության պահպանման համար հայ ժողովրդի մղած ազատատենչ կռիվների նշանակությունը մեր ժողովրդի կյանքում:

Քարոզից անմիջապես հետո, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի անվանակոչության տոնի առթիվ, կատարվում է Հայրապետական մատթանք:

Այնուհետև, ժամը 13-ին, Վեհարանի

հանդիսությունների դահլիճում, Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահությամբ, տեղի է ունենում Վարդանանց նվիրված հանդիսություն: Հանդիսությանը ներկա էին Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամները, Մայր Աթոռի միաբանությունը, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմն ու ուսանողությունը, մայրավանքի պաշտոնեությունը և հավատացյալների հոծ բազմություն:

Հանդիսությանը ներկա էր նաև ՀՍՍՀ Միևնախորհրդի խորհրդին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ Անդրանիկ Հասրաթյանը:

Ներկա էր նաև հյուրաբար Մայր Աթոռում գտնվող «Նաիրի» թերթի խմբագիր, գրող Անդրանիկ Ծառուկյանը:

Հանդիսությունը սկսվում է Հայկական ՍՍՀ պետական հիմնի նվագով, որից անմիջապես հետո հոգևոր ճեմարանի սաները կատարում են «Ճեմարանի քայերգ» խմբերգը:

Հանդիսության բացման խոսքով հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի ավագ վերակացու և դասախոս տ. Արտակ քհն. Միմոնյանը: Այնուհետև ճեմարանի սաները կատարում են «Նորահրաշ» և «Արիացեալք» խմբերգ-չարականները՝ ղեկավարությամբ ճեմարանի եկեղեցական երաժշտության դասախոս Հայկ Ֆրունջյանի: Որից հետո ճեմարանի Գ լսարանի ուսանող Վաչագան սրկ. Ավետիքյանը մի խումբ համալսարան-

ցիների հետ արտասանում է Սիլվա Կապուտիկյանի «Ջրահապատ Վարդան գորավար» քանատելոծությունը:

Այս օրվա խորհրդին նվիրված իր բովանդակարից գեկուցմամբ հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի դասախոս և ս. Գեղարդա վանքի վանահայր տ. Եղիշե քհն. Սարգսյանը, որը, մեկ անգամ ևս շեշտելով Վարդանանց հերոսամարտի կարևորությունը, ասում է.

«Ավարայրի հերոսամարտը հայ ազատագրական պայքարի պատմության ամենափայլուն էջերից մեկն է, անհասանելի մի բարձունք, որը 1500 տարի շարունակ լիցքավորել է հայ սերունդներին: Ամեն անգամ, երբ վտանգվել է հայոց հայրենին և եկեղեցին, օրհնական այդ ծանր ժամանակներում ազատասեր մեր ժողովրդի ճամփան լուսավորել է Ավարայրը իր անմահ հերոսների թափած արյամբ: Պատմության քառուղիներում շատ արյուն ու քրտինք թափած հայ ժողովուրդը սերնդից-սերունդ փոխանցել է իր մեծ ու հայրենասեր զավակներից մեկի՝ ոսկեծղիկն Եղիշե վարդապետի «գիտակցված մահը անմահություն է» իմաստուն խոսքը, որը հարատև նշանաբանն է եղել հայ ազատագրական պայքարի:

Ավարայրի հերոսամարտը մեր ժողովրդի ազատագրական պայքարի ամենափառավոր ու անհասանելի այն բարձունքն է, որից սկսվում է ոսկե այն կամուրջը, որը հասավ մինչև Սարդարապատ ու մինչև մեր օրերի Հայրենական մեծ պատերազմը: Պատահական չէր, որ մեկուկես հազար տարի հետո հայ ժողովուրդը Վարդանանց օրերի մտահոգությամբ ու մարտական տրամադրությամբ ճիշտ նույն ամսին ու նույն օրերին «իմացյալ մահով» իջավ Սարդարապատի շիկացած ավազոտ դաշտավայրը՝ պայքարելու ու հաղթելու թուրքական վանդակներին, որոնք, Արևմտյան Հայաստանը համատարած գերեզմանոց դարձնելով, արևմտահայության «հարցը լուծելուց» հետո գալստյան ակործակով գալիս էին իրականություն դարձնելու նաև Արևելյան Հայաստանի բազմաշարժար հայ ժողովրդի ֆիզիկական մահը: Մահասիրտոն այդ ծանր օրերին, երբ թուրքական յաթաղանը դամոկլյան սրի նման կախված էր մեր աշխարհի վրա, հայ հոգևորականությունը, Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ, Հովսեփի կաթողիկոսի և Ղևոնդ երեցի նման ոտքի ելան, հայրենասիրական խոսքի հզոր ուժով իրենց հետևից մարտի տարան մեր ժողովրդին: Հայոց Հայրապետի հրամանով մեր երկրի տարածքի վրա գտնվող եկեղեցիները այդ օրերին հնչեցնում են իրենց խորիստ զան-

գեքը, որոնց արձագանքները տարածվում են Արագածի լանջերից մինչև Արաքս և Սարդարապատի շիկացած ավազոտներից մինչև կապուտաչա Սևան: Հայրենաշունչ անագանգը արթնացնում է բոլորին, որի վերջնական արդյունքը անկրկնելի այն հաղթանակն էր, որ այնքան դժվարությամբ Սարդարապատի ճակատամարտում տվել հերոսածին մեր ժողովուրդը:

Ատրեստանցիների, բաբելացիների ու փյունիկեցիների հետ պատմության ասպարեզ իջած, սակայն միայն ինքը փյունիկ մնացած հիմնավորք, բայց հավերժ նոր ու երիտասարդ մեր ժողովուրդը, այսօր էլ ապրելով սուրբ Վարդանանց ու Սարդարապատի հերոսամարտի օրերի ոգով, շարունակում է ստեղծագործ, շինարար ու լուսավոր իր ճամփան, որպես ազգ ու ժողովուրդ, խորհրդային ժողովուրդների մեծ ընտանիքում, ասպարեզ հանելով դարավոր հոգևոր իր հարստությունները, ինքնության խոսուն ապացույցները, որոնք առհավատ ապահովում են մեր և գալիք սերունդների հայկականությունը:

Փառք Վարդանանց հերոսներին, որոնք Ավարայրի դաշտում կենդանի պատարագվեցին, որպեսզի հավիտյանս ապրի մեր սրբազան հայրենիքն ու եկեղեցին»:

Արժանապատիվ տեր հայրը իր խոսքը Վարդանանց անմահների մասին ավարտում է հայ ժողովրդի վաղամտիկ մեծ բանաստեղծ Պարույր Սևակի բնորոշմամբ, որը շատ դիպուկ և խորիմաստ կերպով բնութագրել է մեր ժողովրդի դարավոր պայքարի ու հաղթանակների իմաստը:

«Ազգ

որ ապրելու համար մտել է հաճախ, Սակայն մտնելու մտադրությամբ չի ապրել երբեք»:

Այնուհետև տեր հայրը հոգևոր ճեմարանի տեսչության, դասախոսական կազմի, ուսանողության և բոլոր ներկաների անունից ջերմագին շնորհավորում է Վեհափառ Հայրապետին, անվանակոչության տոնի ուրախ առիթով, և ասում.

«Վեհափառ Տեր, մեր բարի, ազնիվ ժողովուրդն ու ս. եկեղեցին միշտ երախտապարտ ու աղոթող պիտի մնան Ձեր քաջատողությունը և գործոց հաջողության համար, քանզի Դուք էիք Աստուծո ընտրյալ տեսիլք ունեցող այն մեծ անհատը, որ քաներեքուկես տարիներ ստաջ ականջալուր եղաք հայ ժողովրդի, Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնի և մեր բազմաշարժար եկեղեցու այն ժամանակվա այնքան թույլ և աղաչական ձայնին, եկաք բազմելու Լուսավորչ պատմական ս. Գահին, որպեսզի հետագայ Ձեր գործունեությամբ փառք բերեիք նվի-

րական այդ Գահին՝ ոսկյա էջեր գրելով մեր եկեղեցու պատմության մեջ:

Փառք ու պատիվ Ձերդ Սրբությանը, Ձեր լուսաբնակ ծնողներին ու այն ժողովրդին, որը արժանվույն է գնահատում իր մեծ գավակին ու քահանայապետին:

Այս հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը հանդես է գալիս իր գեղարվեստական ծրագրով: Ա դասարանի ուսանող Վարդան Մկրտչյանը արտասանում է Ռաֆայել Պատկանյանի «Վարդանի երգը» բանաստեղծությունը: Բ լսարանից Հայկ Չիլինգարյանը կարդում է հատված Վարդանի ճառից: Մակար Եկմալյանի «Լոեց, ամպերը եկան...» մեներգը կատարում է Գ լսարանի ուսանող Վահրամ սրկ. Տերտերյանը՝ դաշնամուրի նվագակցությամբ նույն լսարանի ուսանող Խաչիկ սրկ. Մարտիրոսյանի: Եղիվարդի «Կարմիր զորավար» պոեմից մի հատված է արտասանում Գ լսարանի ուսանող Հովսեփ սրկ. Պալըգյանը, իսկ նույն լսարանից Արա սրկ. Ծլուկյանը՝ «Տիկնայք փափկասունք Հայոց աշխարհի» հատվածը՝ Եղիշեից:

Սյնուհետև հոգևոր ճեմարանի երգչախումբը, ղեկավարությամբ հանրապետության վաստակավոր արտիստ, ճեմարանի եվրոպական երաժշտության դասախոս Խորեն Մելիսանեչյանի, կատարում է «Իմ հայրենյաց հոգի Վարդան», «Ազնիվ ընկեր», «Ով հայկազունք» և «Բամ փորոտան» երգերը:

Հանդիսության վերջում իր օրհնության խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը:

Հանդիսությունն ավարտվում է խմբովին երգված «Հայր մեր»-ով և Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով:

Նույն օրը, ժամը 15.30-ին, հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը, գլխավորությամբ տեսուչ տ. Հովհաննես ավագ քհն. Մարտիանի, մեկնում է Երևան ու թաքմ ծաղիկներ դնում Վարդան Մամիկոնյանի հուշարձանին, մեկ անգամ ևս մտովի տեղափոխվում դեպի հինգերորդ դար, դեպի Վարդանանք և փառք տալիս նրանց անմար հիշատակին:

ՎԱՉԱԳԱՆ ՍԱՐԿԱՎԱԳ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

